

КЉУЧНЕ ПОРУКЕ:

Број локалних самоуправа са усвојеним стратегијама заштите животне средине у Републици Србији је релативно низак – Само 43 општине и градова или 29,65%, имају верификовано усвојену стратегију заштите животне средине по некој од прихваћених методологија.

Само 19 локалних самоуправа је на својим интернет презентацијама објавило локалне стратегије заштите животне средине.

Занимљив је случај општине Вршац, која има усвојена два документа – Локални еколошки акциони план (2008) и Зелена агенду (2010).

ЛЕАП је са општинске презентације уклоњен 2009. године и од тада није више доступан. Зелена агенда никада није ни постављена, тако да грађани Вршца не могу ниједну стратегију да користе путем интернета.

СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

Стратешко планирање је први корак и основа за све касније планове и активности форме локалне политике заштите животне. У демократском друштву које жели да се одрживо развија, неопходно је створити такав друштвени амбијент у коме ће се подједнако задовољити интереси и потребе сва три сектора (цивилног, јавног и економског). Уколико се развој одвија тако да се интереси једног сектора задовољава на штрб других сектора, такав развој није одржив. Стратешко планирање управо омогућава демократско и одрживо развијање заједнице.

ПРАВНИ ОКВИР ЗА СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ

Локална агенда 21, усвојена 1992. године на Конференцији Уједињених нација у Рио де Жанеиру, даје почетни правни оквир за стратешко планирање на локалном нивоу. Нарочито је важно Поглавље 28 (иницијатива локалних органа да подрже Агенду 21), где се предлаже да: „органи локалне самоуправе учествују у дијалогу са грађанима, локалним телима и приватним предузећима и да усвоје локалну Агенду 21. Кроз процес консултација и договора, локални органи власти уче од грађана и других локалних тела, и долазе до информација које су им потребне за израду најбоље стратегије. Процес консултација подиже ниво свести

јавности о питањима одрживог развоја. Стратегије такође могу да послуже као подршка предлозима за регионално или међународно финансирање”.

Домаћа стратегија која обједињује сва документа и акционе планове неопходне за процес европских интеграција и дефинише обавезе свих актера, „Национална стратегија Србије за приступање Србије и Црне Горе Европској унији”, усвојена је 2005. године. У документу, у поглављу 3.3.6. – Заштита животне средине стоји (цитат): „Јачати административне и људске капацитете за стратешко планирање у области животне средине”

У октобру 2008. године Влада је усвојила „Национални програм за интеграцију Републике Србије у Европску унију”, као нов документ за период до краја 2012. године. По том програму, процес европских интеграција састоји се од три кључна елемента (цитат):

- Преношење законодавства ЕУ у национално законодавство и његова ефикасна примена;

- Успостављање одговарајућих административних и институционалних капацитета на свим нивоима у циљу правилног преношења и примене прописа ЕУ;

- Обезбеђивање финансијских средстава и економских инструмената.

У децембру 2009. године, Влада је усвојила „Измењени и допуњени национални програм за интеграцију Републике Србије у

Европску унију". У том новом документу (поглавље 3.27. – Животна средина) изостављена је ранија дефиниција неопходности јачања капацитета за стратешко планирање у области заштите животне средине (цитат): „Неопходно је јачање и изградња институционалних и административних капацитета, кроз обуку кадрова: на пословима инспекције, мониторинга (ваздух, вода, земљиште, нејонизујуће зрачење и истраживања), издавања дозвола за ваздух, воде, управљање отпадом и хемикалијама; на пословима процене утицаја и удеса, очувања и заштите природе, управљања пројектима, као и осталим стручним пословима у области заштите животне средине, а поготово на локалном нивоу, где тренутно не постоји довољан број службеника за вршење послова заштите животне средине.”

По члану 68. Закона о заштити животне средине („Сл. гласник Републике Србије“, број 135/2004 и 36/2009) утврђује се не до краја јасна обавеза доношења стратешких планова (цитат): „Аутономна покрајина и јединица локалне самоуправе доносе програм заштите животне средине на својој територији, односно локалне акционе и санационе планове, у складу са Националним програмом“. Из овога следи да свака општина има обавезу да усвоји Програм заштите животне средине, па тиме и Локални акциони план заштите животне средине (ЛЕАП). Међутим, формулација није до краја прецизна, а такође су остале недефинисане мере које се предузимају уколико локална самоуправа ову обавезу не испуни.

У оквиру програма EXCHANGE 3, који финансира ЕУ, у условима конкурса недвосмислено и јасно стоји који типови пројеката неће бити финансирани (цитат): „Активности

(пројекти) који нису дефинисани у општинским стратешким документима (стратегија одрживог развоја, секторске стратегије, акциони планови и др.)“. То значи да локална самоуправа која нема стратешки документ неће моћи ни да конкурише, а она која нема документ из области животне средине, неће моћи да конкурише за пројекте који могу решити неки еколошки проблем.

И Национална алијанса за локални економски развој (NALED), подстиче локалне самоуправе да развијају своје локалне еколошке акционе планове. У процесу сертификације општина са позитивним пословним окружењем, NALED прописује 12 услова које општина кандидат мора да испуни како би овај сертификат добила. Један од тих услова је (цитат): „Општина је развила стандарде животне средине и укључила их у општинске развојне планове у складу са стандардима Републике Србије и директивама ЕУ“.

Иако је израда и усвајање стратешких докумената заштите животне средине и потреба и обавеза по међународној, али и домаћој регулативи, иако је потпуно јасан услов ЕУ за конкурисање код њених фондова, постоји претпоставка да тренутно стање овог елемента реформе није задовољавајуће, нити је у складу са обавезама и очекивањима.

ТРЕНУТНО СТАЊЕ СТРАТЕШКОГ ПЛАНИРАЊА У СРБИЈИ

У Србији се о стратешком планирању политике заштите животне средине говори и пише још од 2001. године. Међу првима су Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) усвојили Бор и Ниш. Било је и пројеката ОЦД, а међу њима је и наша организација, која је методологију Зелене агенде при-

менила у 6 општина. После првих година је интересовање за израду ЛЕАП-а почело да јењава, те је у овом тренутку веома мали број заједница које су активне у овом процесу.

За испитивање овог елемента реформе, пошли смо од претпоставке да у Србији има мали број општина које су усвојиле локалне стратешке документе из области заштите животне средине, по било којој методологији. У овом делу истраживања одлучили смо се за примарну поделу, по критеријуму „има – нема“. За утврђивање стања, поставили смо два задатка:

Идентификовати све општине и градове у Србији који имају усвојену локалну стратегију заштите животне средине (или које су у процесу израде) и одредити њихов број.

Одредити „старост“ усвојених докумената – колико је времена прошло од усвајања.

Изабрани метод испитивања била је анкета коју смо послали свим општинама и градовима у Србији (145 јединица локалне самоуправе са подручја централне Србије и АП Војводине, без АП Косово и Метохија). У оквиру анкете, постављена су два питања:

Да ли ваша општина/град има усвојен стратешки документ животне средине – Локални еколошки акциони план (ЛЕАП) или Зелена агенда?

Ако има, наведите број општинског/градског Службеног листа у коме је објављена одлука о усвајању.

На основу добијених одговора и касније провере, утврђено је да у Републици Србији само 43 локалне самоуправе (од 145 општина и градова или 29,6%) има усвојену локалну стратегију и акциони план заштите животне средине. То су: Алексинац, Бачка Топола, Бела Црква, Бечеј, Блаце, Бољевац, Бор, Ваљево,

Велика Плана, Врбас, Врњачка Бања, Вршац, Димитровград, Зрењанин, Ивањица, Кикинда, Књажевац, Ковин, Крагујевац, Краљево, Лајковац, Лесковац, Лозница, Мајданпек, Ниш, Нови Кнежевац, Осечина, Панчево, Пландиште, Прибој, Свилајнац, Сечањ, Сокобања, Сремска Митровица, Суботица, Сурдулица, Трстеник, Ћуприја, Ужице, Чајетина, Чачак, Чока, Шабац. Чак 103 (или 70,4%) такве документе није усвојило. Међу онима који стратегију немају су Београд и Нови Сад, два највећа града у Србији.

Само 19 локалних самоуправа је на својим интернет презентацијама објавило ове документе. Занимљив је случај општине Вршац, која има усвојена два документа – ЛЕАП (2008) и Зелена агенду (2010). ЛЕАП је са општинске презентације уклоњен 2009. године и од тада није више доступан. Зелена агенда никада није ни постављена, тако да грађани Вршца не могу ниједну стратегију да користе путем интернета.

ЗАКЉУЧЦИ

Број локалних самоуправа са усвојеним стратегијама заштите животне средине у Републици Србији је релативно низак – Само 43 општине и градова или 29,65%, имају недвосмислено и верификовано усвојену стратегију заштите животне средине по некој од прихваћених методологија. Постоји одређени број локалних самоуправа (око 10) које су започеле израду стратегије, али документ није усвојен, или није завршен, дужи низ година је процес у застоју у некој фази, или се од њега одустало.

Улокалним самоуправама које имају усвојену стратегију, документи нису довољно доступни јавности – Само 19 докумената је доступно на интернет презентацијама општина и градова, што чини 44,2% свих

Уколико се развој одвија тако да се интереси једног сектора задовољава на уштрб других сектора, такав развој није одржив.

р е г и о н а л н а

Зелена **агенда**

Вршац, Пландиште, Бела Црква

Станиште
еколошки центар
2010.

стратегија. У АП Војводини је 6 од 15 стратегија доступно на интернету (40%). У централној Србији 13 стратегија је доступно од 28 колико их има, што је 46,4%. Колико су грађани стварно информисани о постојању стратегија у својим општинама, колико су упознати са разлозима постојања стратегија, користима од њих, постављеним циљевима, одредбама акционог плана и нивоом спровођења, може бити тема неке будуће анализе.

Стратешко планирање заштите животне средине на локалном нивоу је недовољно развијено – Поставља се питање какве програме заштите животне средине доносе и спроводе општине које немају усвојене стратегије и по којим су критеријумима одређивани ти програми. Велики број општина у којима процес стратешког планирања није ни започет указује на потребу законских, институционалних и подстицајних мера.

Станиште
еколошки центар

ПРЕДЛОЗИ И МЕРЕ

	Државни ниво	Локални ниво
Правни оквир	<ul style="list-style-type: none"> - Законом утврдити обавезу израде, усвајања и спровођења локалних стратегија заштите животне средине и временски рок до када локалне самоуправе морају да испуне ову обавезу. - Законом и другом правном регулативом утврдити мере које ће се предузети уколико локалне самоуправе не спроведу законске обавезе у прописаном року (нпр. – привремено обустављање трансферних средстава, или услов да се на државним конкурсима не могу пријавити општине које нису испуниле законске обавезе). 	<ul style="list-style-type: none"> - Доношење одлуке на нивоу општинског/ градског већа о покретању процеса израде локалне стратегије и акционог плана заштите животне средине у оним локалним самоуправама које до сада такве документе нису урадиле и усвојиле.
Институционални оквир	<ul style="list-style-type: none"> - Приликом давања саласности на годишњи програм локалних буџетских фондова за заштиту животне средине, пожељно је да надлежно Министарство поред постојећих критеријума, утврди усклађеност предложених програма са локалним стратешким акционим плановима заштите животне средине. - Постојећим програмом државних конкурса подстицати израду локалних стратешких планова заштите животне средине, суфинансирањем таквих пројеката, нарочито у економски неразвијеним подручјима и иницијативе НВО. - Обука локалних доносилаца одлука и радника управе о значају стратешког планирања, покретању процеса и методологији планирања. 	<ul style="list-style-type: none"> - За израду стратегије одабрати партиципативне методологије, које подстичу широко учешће грађана од почетка израде таквог документа до његовог усвајања и имплементације. - У општинама које су усвојиле стратегију заштите животне средине, одредбе и предлоге из акционих планова уврстити у програме локалних буџетских Фондова за заштиту животне средине
НВО	<ul style="list-style-type: none"> - Јавно заговарање са циљем израде и спровођења стратегија заштите животне средине, кампање за промовисање значаја стратешког планирања. - Техничка помоћ локалним самоуправама и еколошким НВО (обуке и јачање капацитета у вези са стратешким планирањем – значај планирања, покретање процеса, методологија, спровођење). 	<ul style="list-style-type: none"> - Планирање и спровођење пројеката локалних еколошких НВО у циљу промовисања значаја, покретања стратешког планирања, као и друге активности које доприносе заштити животне средине и развоју еколошке свести.

European Fund for the Balkans

Bringing the Western Balkans closer to the European Union

- Европски фонд за Балкан – European Fund for the Balkans

Envisioning Europe Programme Strand "THINK AND LINK" - Regional Policy Programme